

Mål

**Elevene forstår underveis hva de skal
mestre i etterkant av læringen**

8. september 2016

Egil Weider Hartberg

Senter for livslang læring, Høgskolen i Lillehammer

- Alice spurte:
- Kan du være så snill å si meg hvilken vei jeg skal gå?
 - Det kommer an på hvor du skal, sa katten
 - Det spiller ingen rolle, sa Alice
 - Da spiller det heller ingen rolle hvor du går, sa katten.

Lewis Carroll: Alice i eventyrland

- If you don't know where you're going
 - Any road will take you there

(George Harrison)

Mål gir retning for
læringsprosessen.

Bedre målforståelse gir bedre retning

Det er vanskelig å vite
hvordan det er der hvor du
aldri har vært

Læringslabyrinten

Hvordan kan en ekspert (faglæreren)
legge til rette for at noviser (elevene)
skjønner hvor de skal?

Ett begrep kan ødelegge for
kommunikasjonen

© Sverre Bjørstad Graff

Plutselig innså Birgit og Leif at de hadde tolket hyrdestund forskjellig

En avis er bedre enn et ukeblad. Et åpent område er bedre enn en gate. I begynnelsen er det bedre å løpe enn å gå. Du må trolig prøve noen ganger. Det krever visse ferdigheter, men disse er enkle å lære. Selv små barn har glede av det. Når du først har lyktes, blir det sjelden vesentlige problemer. Fugler vil sjelden komme for nær. Derimot kan regnvær by på problemer. Det vil også bli vanskelig dersom mange mennesker gjør det samme. En trenger masse plass. Dersom det ikke er noen problemer, kan det være en veldig rolig aktivitet. En stein kan være et anker. Dersom noe løsner fra den, vil du ikke få en ny sjanse (Brandsford & Johnson 1972.s. 722)

Å lage og fly en drage

En avis er bedre enn et ukeblad. Et åpent område er bedre enn en gate. I begynnelsen er det bedre å løpe enn å gå. Du må trolig prøve noen ganger. Det krever visse ferdigheter, men disse er enkle å lære. Selv små barn har glede av det. Når du først har lyktes, blir det sjelden vesentlige problemer. Fugler vil sjelden komme for nær. Derimot kan regnvær by på problemer. Det vil også bli vanskelig dersom mange mennesker gjør det samme. En trenger masse plass. Dersom det ikke er noen problemer, kan det være en veldig rolig aktivitet. En stein kan være et anker. Dersom noe løsner fra den, vil du ikke få en ny sjanse (Brandsford & Johnson 1972.s. 722)

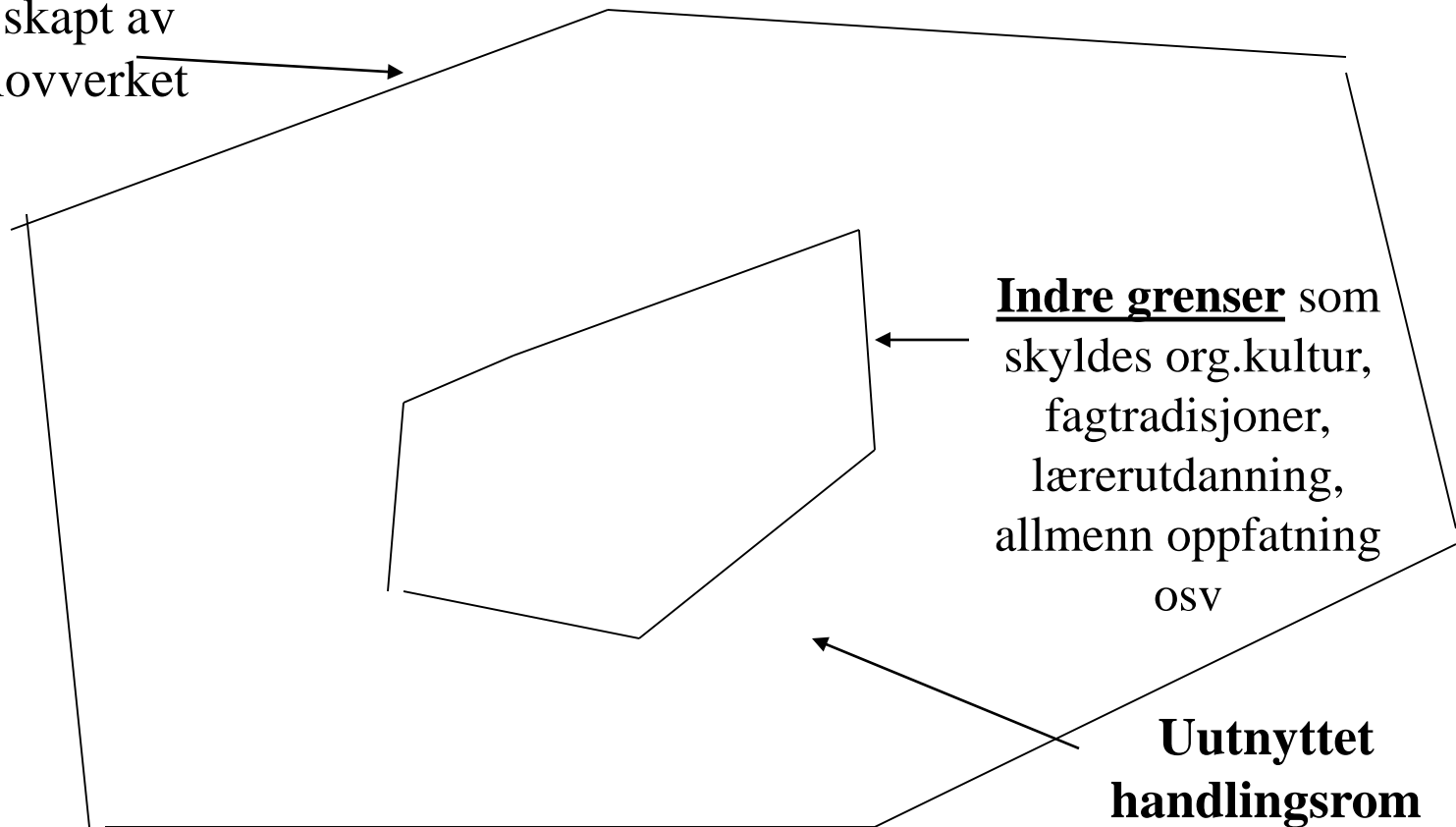
Om 1,5 time kan du lage gode mål, kjennetegn og kriterier

Er et operasjonelt mål –
mister vi intensjonen?

Å ta i bruk profesjonelt handlingsrom

Ytre grenser

skapt av
lovverket

Indre grenser som
skyldes org.kultur,
fagtradisjoner,
lærerutdanning,
allmenn oppfatning
OSV

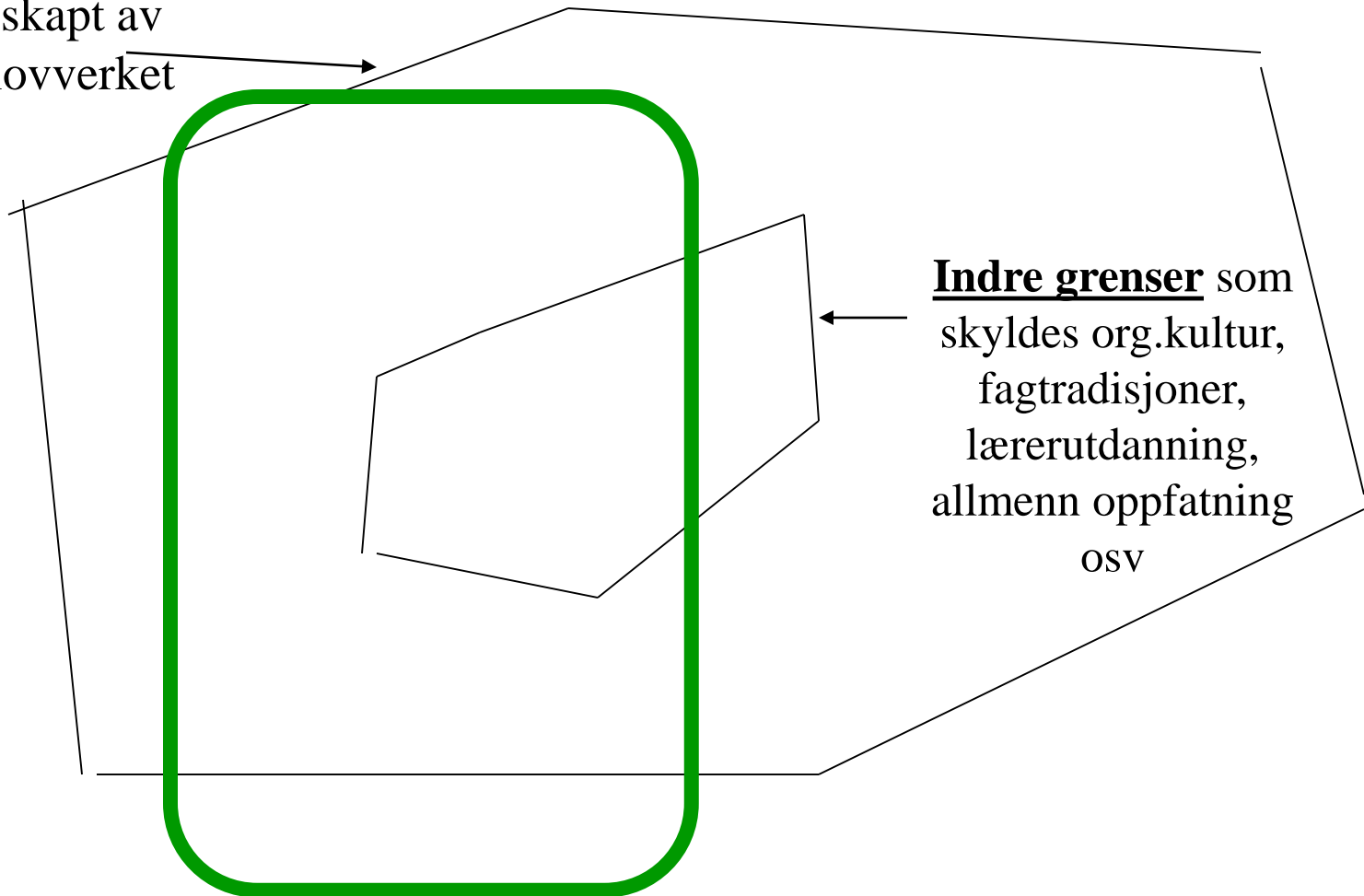
**Uutnyttet
handlingsrom**

Modell fritt etter Berg, G.(1999): *Skolekultur – nøkkelen til skolens utvikling*

Å ta i bruk profesjonelt handlingsrom

Ytre grenser

skapt av
lovverket

Indre grenser som
skyldes org.kultur,
fagtradisjoner,
lærerutdanning,
allmenn oppfatning
osv

Hvordan kan læreren få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringsprosessen?

Om 1,5 time skal du:

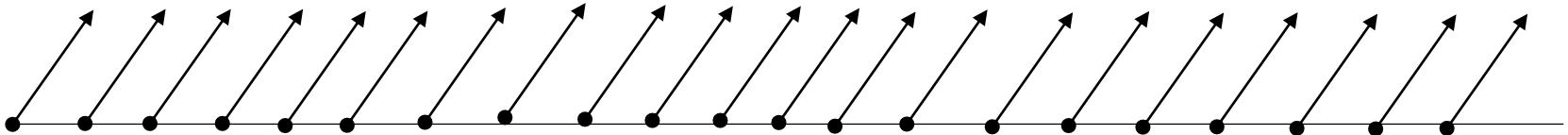
- vite hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- lære hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kunne forklare hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kunne drøfte hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kjenne til hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen

Om 1,5 time skal du:

- vite hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- lære hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kunne forklare hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kunne drøfte hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kjenne til hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen

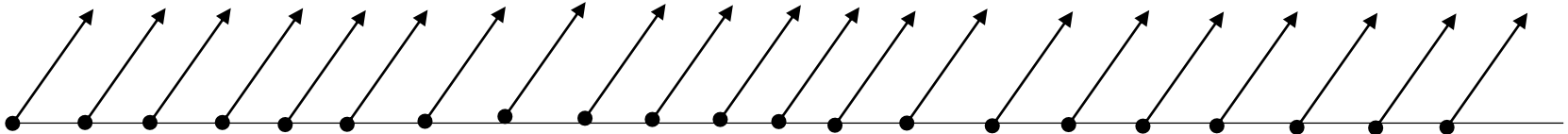
Læring i ulike tidsspenn

- Enkeltemner

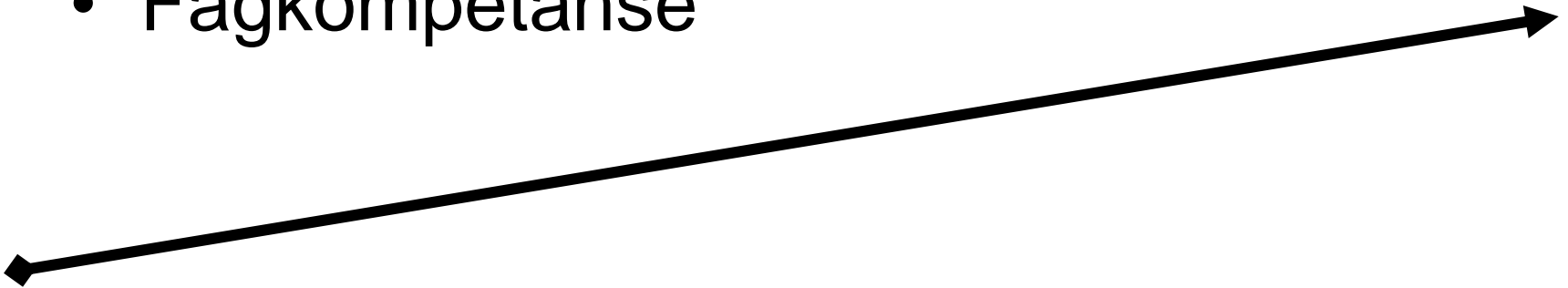

Læring i ulike tidsspenn

- Enkeltemner

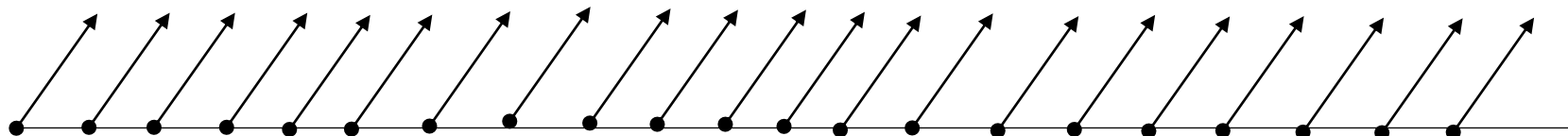

- Fagkompetanse

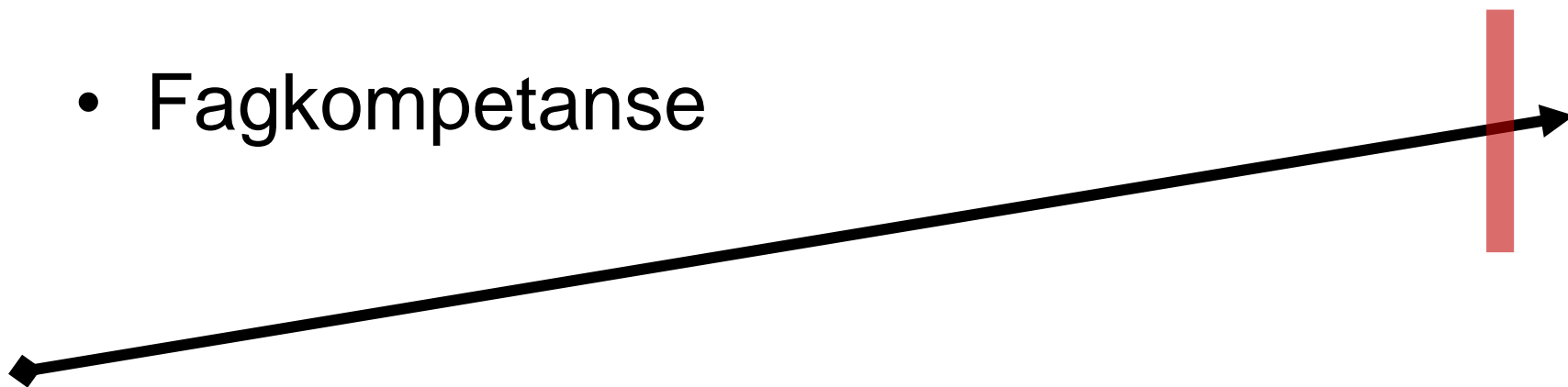

Læring i ulike tidsspenn

- Enkeltemner

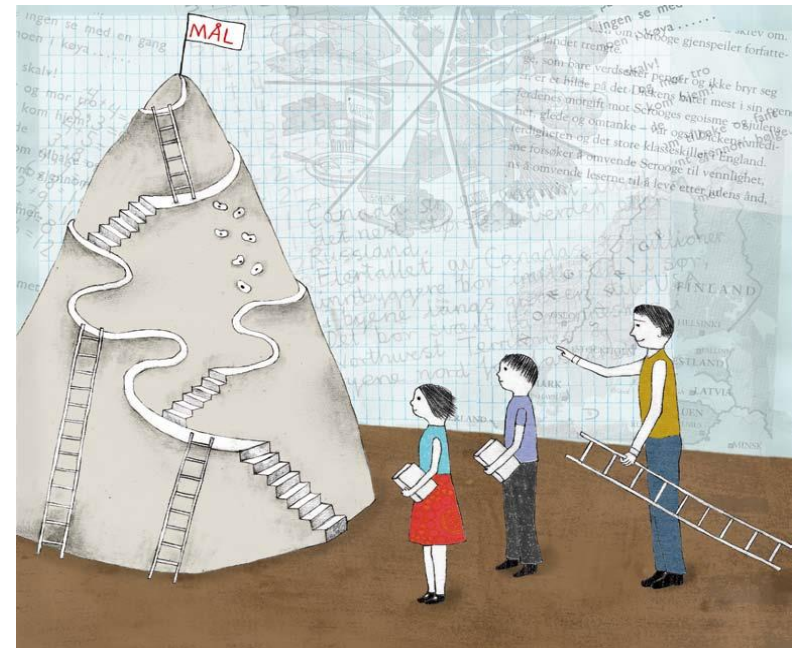

- Fagkompetanse

LK06 - hovedintensjon

- Å sette elever/lærlinger/lærekandidater i stand til å kunne møte og løse komplekse utfordringer og oppgaver i
 - videre utdanning
 - yrkesliv
 - samfunnsliv
 - på det personlige plan

Fra Opplæringslova, §1.1 Formålet med opplæringa

Opplæringa ... skal:

- opne dører mot verda og framtida
- fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte
- gi utfordringar som fremjar danning og lærelyst

Fra Opplæringslova, §1.1 Formålet med opplæringa

Opplæringa ... skal:

- opne dører mot verda og framtida
- fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte
- gi utfordringar som fremjar danning og lærelyst

Elevane ... skal

- utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet
- få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartronge
- lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst

Fra Opplæringslova, §1.1 Formålet med opplæringa

Opplæringa ... skal:

- opne dører mot verda og framtida
- fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte
- gi utfordringar som fremjar danning og lærelyst

Elevane ... skal

- utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet
- få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong
- lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst

Hva er viktigst i fagene?

Hva er det aller viktigste
i faget engelsk?

Hva er det aller viktigste i faget engelsk?

- Å kunne skrive
- Å kunne snakke (samhandling og produksjon)
- Å kunne forstå (lese og lytte)

Har vi dette i sikte når enkelttimen planlegges?

Kompetansemål i engelsk

- velge og bruke ulike lese- og skrivestrategier tilpasset formålet
- forstå og bruke et generelt ordforråd knyttet til forskjellige emner
- vise evne til å skille mellom positivt og negativt ladede uttrykk som refererer til enkeltindivider og grupper av mennesker
- forstå hovedinnhold og detaljer i selvvalgte tekster
- lese, forstå og vurdere ulike typer tekster av varierende omfang om forskjellige emner
- bruke egne notater og forskjellige kilder som grunnlag for skriving
- skrive ulike typer tekster med struktur og sammenheng
- bruke sentrale mønstre for rettskriving, ordbøying, setnings- og tekstbygging i produksjon av tekst
- bruke digitale verktøy og formkrav for informasjonsbehandling, tekstproduksjon og kommunikasjon
- velge og bruke ulike lytte- og talestrategier tilpasset formålet
- forstå og bruke et generelt ordforråd knyttet til forskjellige emner
- vise evne til å skille mellom positivt og negativt ladede uttrykk som refererer til enkeltindivider og grupper av mennesker
- forstå hovedinnhold og detaljer i ulike typer muntlige tekster om forskjellige emner
- lytte til og forstå varianter av engelsk fra forskjellige autentiske situasjoner
- uttrykke seg med flyt og sammenheng tilpasset formål og situasjon
- uttrykke og begrunne egen mening om forskjellige emner
- innlede, holde i gang og avslutte samtaler om forskjellige emner ved å stille spørsmål og følge opp innspill
- bruke sentrale mønstre for uttale, intonasjon, ordbøying og ulike setningstyper i kommunikasjon
- forstå og bruke ulike uttrykk for tall og andre data i kommunikasjon
- bruke ulike situasjoner, arbeidsmåter og læringsstrategier for å utvikle egne ferdigheter i engelsk
- kommentere eget arbeid med å lære engelsk
- identifisere vesentlige språklige likheter og ulikheter mellom engelsk og eget morsmål, og bruke dette i egen språklæring
- velge ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler, og bruke dem på en selvstendig måte i egen språklæring

Kultur, samfunn og litteratur

- drøfte levesett og omgangsformer i Storbritannia, USA, andre engelskspråklige land og Norge
- gjøre rede for trekk ved historie og geografi i Storbritannia og USA
- drøfte ulike typer engelskspråklige litterære tekster fra engelskspråklige land
- beskrive og reflektere over situasjonen til urfolk i engelskspråklige land
- lage, formidle og samtale om egne tekster inspirert av engelskspråklig litteratur, film og kulturelle uttrykksformer
- samtale om og formidle aktuelle og faglige emner

Formål matematikk

Utvikle den matematiske kompetansen som samfunnet og den enkelte treng. Leggje grunnlag for vidare utdanning og livslang læring, for deltaking i yrkesliv og fritidsaktivitetar.

Elevane skal kunne:

- bruke problemløysing og modellering til å analysere og omforme eit problem til matematisk form, løyse det og vurdere kor gyldig løysinga er.
- setje seg inn i, forstå og kritisk vurdere kvantitativ informasjon, statistiske analysar og økonomiske prognosar.
- kommunisere matematikk skriftleg, munnleg og digitalt (formidle, samtale om og resonnerer omkring idear)

Opplæringa skal fremje:

- **utforskande, leikande, kreativ og problemløysande ferdigheitstrening**

Fivis, 2012

Et gjennomgående funn i prosjektet er at lærere primært forstår vurdering som et arbeid med å utvikle læringsmål for relativt korte perioder. Mange av diskusjonene som foregår på skolene handler om operasjonalisering i et kortere tidsperspektiv, og det kan synes som om mange lærere er mer opptatt av å utvikle vurderingsverktøy som fungerer i det hverdagslige ennå følge opp læringsprosesser over lengre tid.

En optimal situasjon

Å få gode svar fra alle elever, når som helst i skoleåret, på spørsmålet:

- Hva er sammenhengen mellom det du trener på i dag og det du skal mestre når faget avsluttes?

Individuell refleksjon

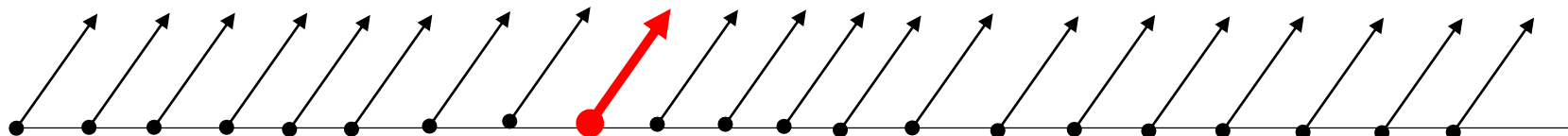
1. Hva er kjernekompetansen i ditt fag? (velg ett fag)
2. Hvilke utfordringer skal elevene kunne møte og løse i videre utdanning, yrkesliv, samfunnsliv, fritidsliv og privatliv med den kompetansen de bygger i faget?
3. Kan vi gi elevene lignende utfordringer på skolen?
4. Kan vi la være å gi slike utfordringer i forbindelse med halvårsvurdering?

Meld.St. 28 (2015-2016), side 63

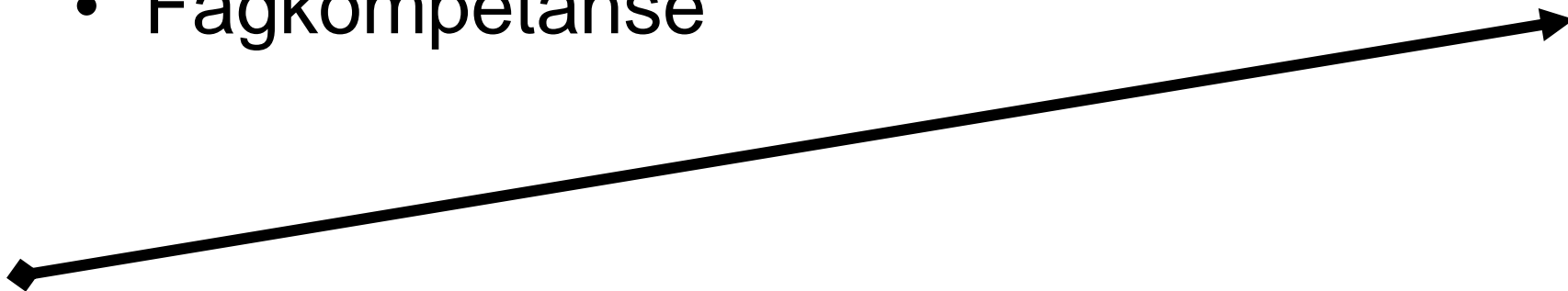
«Undersøkelser viser at det er en relativt utbredt praksis at skoleeiere og skoler sammenligner standpunktkarakterer med eksamens-karakterer i fagene [...] Det er viktig å understreke at eksamens- og standpunktkarakterer er to ulike uttrykk for kompetanse. En eksamenskarakter vil være satt på et mer begrenset vurderingsgrunnlag enn en standpunktkarakter. En eksamen representerer én eller veldig få vurderingsformer (skriftlig, praktisk og/eller muntlig) og den er et enkelttilfelle.»

Læring i ulike tidsspenn

- Enkeltemner

- Fagkompetanse

Læringslabyrinten

Målformulering

Om to uker skal du

- vite hvordan nordlys oppstår
- kjenne til hvordan nordlys oppstår
- kunne forklare hvordan nordlys oppstår
- kunne drøfte hvordan nordlys oppstår
- lære hvordan nordlys oppstår

Hvilken av disse gir tydeligst retning for elevene?

Klarer vi egentlig å fokusere
på **kompetanse**utvikling
i emnene?

Verb vi ikke finner i Kunnskapsløftet:

- Huske
- Vite
- Gjenfortelle
- Kjenne til
- Lære (unntak «lære å lære»)

Verb i LK 06 (eksempler)

Elevene skal kunne...

- bruke
- presentere
- skape
- gjennomføre
- vurdere
- definere
- drøfte
- gi en oversikt over
- formulere
- sammenligne
- beskrive
- diskutere
- vise eksempler på
- gjøre rede for
- forklare
- undersøke
- gjennomføre
- utforske

Hva er nyttig informasjon om elevens fagkompetanse?

Noen av disse?

- Å skrive alle ukas ord riktig
- Å huske 5 faktasetninger
- Å være ferdig med matteboka
- Å være muntlig aktiv i timen
- Å forstå lungenes funksjon
- Å kunne øve på blokkfløyte
- Å kunne sy på en symaskin

Et godt mål

- Elevene skjønner hva de skal mestre på slutten av øvingsperioden
- Det kan vurderes underveis i læringsprosessen
- Alle elever har noe å strekke seg etter

Mål for emnet

- Jeg kan beskrive de viktigste energigivende næringsstoffene, deres kjemiske kjennetegn og begrunne hvorfor de er viktige for kroppen
- Jeg kan variere stemmebruk og intonasjon i framføring av tekster
- Jeg kan forklare hvordan stoffer er bygd opp og hvordan de kan omdannes
- Jeg kan gjøre rede for hva som er det sentrale i buddhismen, og sammenligne med andre religioner

Hvilke hjelpemidler har vi i tillegg til selve målformuleringen?

- Kriterier/Kjennetegn
- Hvordan skal måloppnåelses undersøkes?
- Modeller/eksempler

Hvilke hjelpemidler har vi i tillegg til selve målformuleringen?

- Kriterier/Kjennetegn
- Hvordan skal måloppnåelse undersøkes?
- Modeller/eksempler

Kriterier / Kjennetegn på måloppnåelse

- Skal hjelpe elevene med å skjønne hvor de skal
- Deler opp ulne, kompliserte og sammensatte mål i konkrete størrelser

Kriterier / Kjennetegn på måloppnåelse

- Skal hjelpe elevene med å skjønne hvor de skal
- Deler opp ulne, kompliserte og sammensatte mål i konkrete størrelser

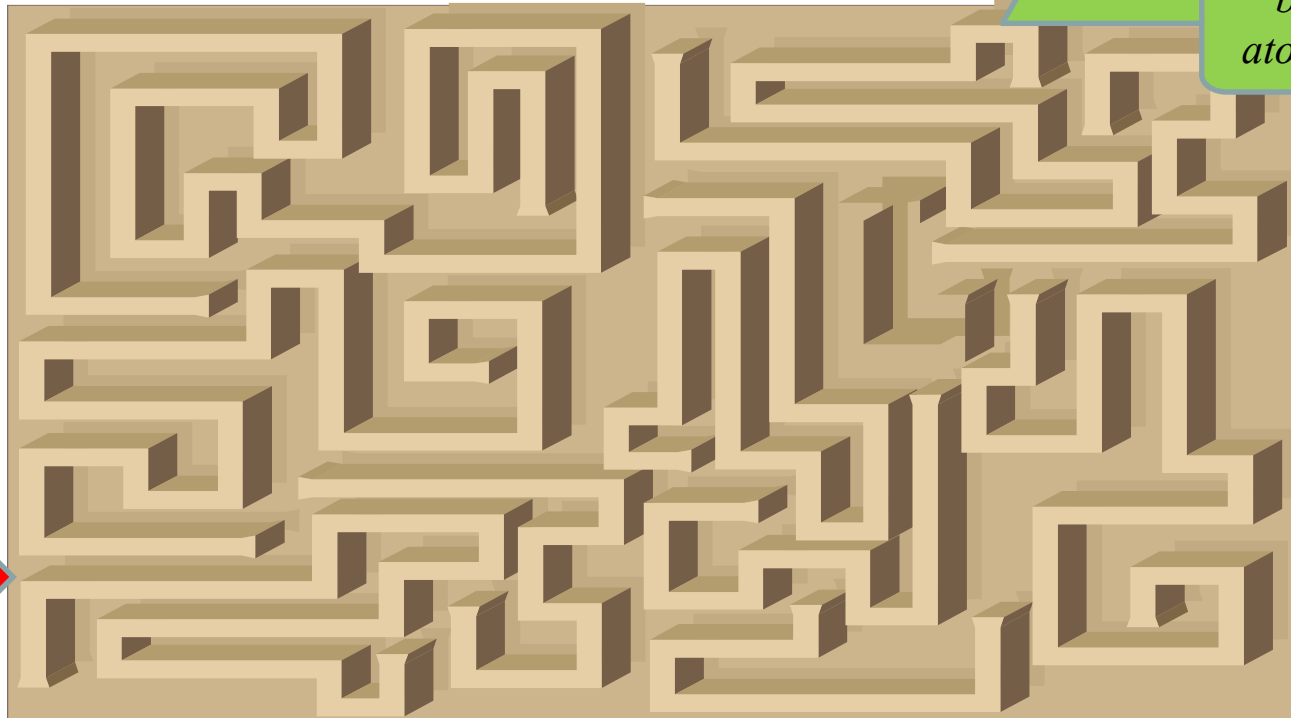
Pass på:

- Skal være støttesystem, ikke erstatte målet
- Elevene må fokusere på kvalitet, ikke på rangering og sammenligning

Forklar hvordan stoffer er bygd opp, og hvordan stoffer kan omdannes ved å bruke begrepene atomer og molekyler

Stikkord

-
-
-
-
-
-
-
-
-

Hvilke hjelpemidler har vi i tillegg til selve målformuleringen?

- Kriterier/Kjennetegn
- Hvordan skal måloppnåelse undersøkes?
- Modeller/eksempler

Hvordan ser prøva ut?

Sluttprøve

- *Hva er samsara, trisanara og aryasatya?*
- *Når levde Buddha og hva var hans opprinnelige navn?*
- *Nevn de fire hellige sannheter.*
- *Osv*
- *Osv*
- *Osv*
- *Osv*

eller

Gjør rede for hva som er det sentrale i buddhismen, og sammenlign religionen med andre religioner og livssyn

Sluttprøve

Hva er

- *Aggregattilstand?*
- *Kokepunkt?*
- *Smeltepunkt?*
- *Fordampning?*
- *Sublimering?*
- *Fellingsreaksjon?*
- *Påvisningsreaksjon?*
- *Osv*
- *Osv*

eller

*Forklar hvordan stoffer er bygd opp,
og hvordan stoffer kan omdannes
ved å bruke begrepene atomer og
molekyler.*

Hvilke hjelpemidler har vi i tillegg til selve målformuleringen?

- Kriterier/Kjennetegn
- Hvordan skal måloppnåelse undersøkes?
- Modeller/eksempler

Modeller/eksempler

- Tidligere elevprestasjoner (tekst, framføringer, produkter, oppgavesvar)
- Profesjonelle produkter
- Rollespill?

Format:

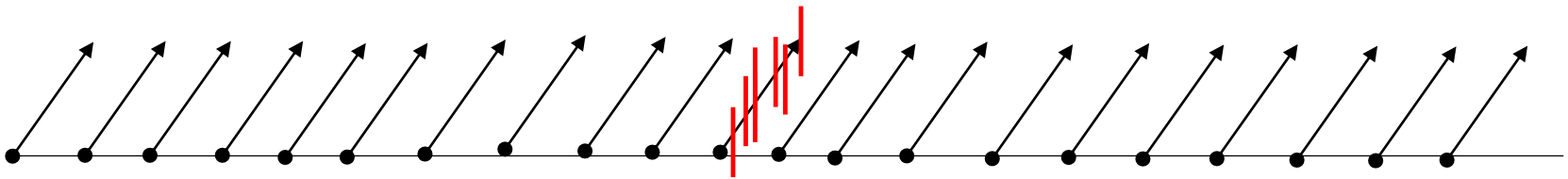
- Tekst, bilder, film, «live»

Alle mål kan ikke nås gjennom herming

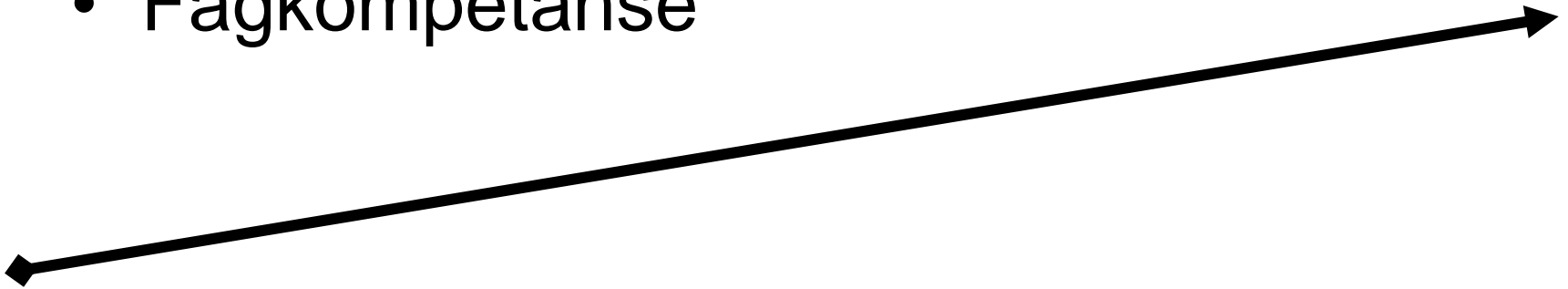
- Det skapende, kreative, uventede

Hva med det korte tidsspennet – enkelttimen?

- Enkeltemner

- Fagkompetanse

Mål for timen

- *Gjør oppgave 13, 14 og 15 på side 53*
- *Målet for denne timen er at dere har gjort oppgave 13, 14 og 15 på side 53*
- *Jeg kan forklare de fire hellige sannheter i buddhismen*
- *Jeg kan variere stemmebruk og intonasjon i framføring av tekster*
- *Jeg er nærmere emnemålet enn ved starten av økta*

Om 1,5 time skal du:

- vite hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- lære hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kunne forklare hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kunne drøfte hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen
- kjenne til hvordan læreren kan få elevene til å skjønne hva de skal mestre i etterkant av læringen

Lykke til!

egil.hartberg@hil.no

www.hil.no/skole

